

BÖLÜM 3

KANSER TANISINI HASTA VE YAKINLARIYLA PAYLAŞMA

Erdem DEVECİ¹

GİRİŞ

Kanser tanısından şüphelenildiği andan başlayarak tanının kesinleştirilmesine kadar geçen süreçte yaşanan belirsizlik tanıyla birlikte bu tanıyla karşı karşıya gelen birçok hasta için önemli bir kırılmayı ifade eder. Artık hasta kendisi için bilinmezlerle dolu ve endişe kaynağı olabilecek bir süreçle karşı karşıya gelmiştir. Hastaların bu yeni sürece uyumları sosyo-kültürel, ekonomik ve eğitim gibi etmenlere bağlı olduğu kadar tedavi ekibinin tanı ve tedavi ile ilgili süreçlere hasta ve yakınlarını dahil edip etmemesine bağlı olarak da önemli ölçüde değişiklik gösterir.

TANI HER ZAMAN SÖYLENMELİ MİDİR?

Hastanın tedavi ve takibinden sorumlu ekibin hastayla olan iletişimlerinde ilk karşılaştığı zorluk kanser tanısı gibi bir kötü haberi hasta ve yakınlarıyla paylaşmaktır. Bu zorlayıcı durum nedeniyle hastanın tanısız girişimler, tanı, tedavi süreci ve prognoz hakkında yeterince bilgilendirilmemesi, hastanın tanı ve tedaviye yönelik karar süreçlerinde yer almasından kaçınılması, kanser tedavisi gibi güven ve eşduyuma dayalı olması gereken bir sürecin işin başında sekteye uğraması ve bazı hastalar için tedaviye uyumun büyük oranda bozulması anlamına gelir (1).

Teşhis, tedavi ve prognoz ile ilgili yeteri kadar bilgilendirilmiş olan hastalarda depresyon oranları ve ağrı şiddeti ve yoğunluğunun tanısını bilmeyenlere oranla daha düşük olduğu ve tanısını bilen ve tedavi ekibiyle karşılıklı etkileşim ve bilgilendirme ile tedavi süreci yürütülen hastaların hayat kalitelerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (2,3).

Tanıları, tedavi seçenekleri, muhtemel yan etkiler, hastalığın prognozu gibi konularda daha iyi bilgilendirilen hastalar hastalık ve tedavi seçenekleri üzerinde daha fazla kontrole sahip olduklarını hissederek, tedaviye belirgin olarak daha

1 Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD.,
erdemdeveci@gmail.com

nirse, çocuk empatik ve şefkatle yaklaşacak bir ebeveyninden alabileceği bir haberi uygun olmayan zaman ve biçimde öğrenecektir. Böyle bir durumda çocuklar, kendilerine güvenilmediği ve önemsenmediklerini ve dışlandıklarını düşünecek ve çok daha fazla hayal kırıklığı yaşayacaklardır.

Hastalık haberinin anaokul çağı öncesi çocuklara basitçe hasta (uf) olduğu ve iyileşmek için doktorların yardımına ihtiyacı olduğu söylenebilir. Daha büyük yaştaki çocuklara durum somut bir biçimde olabildiğince kanser, tümör ya da ölümcül hastalık gibi çocuğun anlamlandıramayacağı ve korkmasına sebep olacak tanımlamalardan uzak kalarak anlatılmalıdır. Bunun için resim ya da oyuncak bebekler kullanılarak çocuğun zihninde vücudun belli bir bölgesinde oluşan değişimleri canlandırması sağlanabilir. Kanserin bulaşıcı bir hastalık olmadığı anlatılması çocuğun kendisi ya da sevdiği diğer kişilerle ilgili olası endişeleri engelleyecektir. Tanının bildirilmesi ile beraber tedavi sürecinde hasta ebeveynin ameliyat olacağı, saçının döküleceği, halsiz ve bitkin olabileceği gibi bilgilerin zamana yayılarak acele edilmeden verilmesi çocuğun bu süreçleri daha kolay atlattığını sağlayacaktır.

SONUÇ

Kanser tanısı konulan bir hastaya ve yakınlarına tanının bildirilmesi tedavi ekibi için zorlayıcı ve tedavi sürecinin sonuna kadar gidişi belirleyen çok önemli bir aşamadır. Bu aşamanın sağlıklı bir biçimde yürütülmesi için sürece etki yapan psikolojik etmenlerin anlaşılması ve hasta ve hasta yakınlarıyla eşduyum içinde bir yaklaşım sergilenmesi gereklidir. Sonlanım nasıl olursa olsun ilk aşamasından itibaren sergilenecek profesyonel ve pozitif bir tutum sürecin en başarılı bir biçimde yönetilmesinin anahtarıdır.

KAYNAKLAR

1. Pop F, Postolica R, Lupău C., Dégi Cl. Clinical Practice Guide In Psycho-Oncology. *C o g n . Brain Behav, Interdiscip. J.* 2016;20:283-308
2. Kállay É., Dégi C. L., Pinteá S. Does knowledge of diagnosis really affect rates of depression in cancer patients? *Psycho Oncology* 2016. DOI: 10.1002/pon.4073
3. Lin CC. Disclosure of the cancer diagnosis as it relates to the quality of pain management among patients with cancer pain in Taiwan. *J Pain Symptom Manag* 1999;18:331-337.
4. Okamura H., Uchitomi V., Sasako M., Eguchi K., Kakizoe T. Guidelines for Telling the Truth to Cancer Patients. *Jpn J Clin Oncol* 1998;28:1-4